

A pesti mese.

Irta Viharos.

Egyetlen város sem szűnt meg olyan nagyon, mint Pest Budapest úgy magába olvasztotta, hogy alig maradt belőle valami is. Budának még megvan a gerincze, Óbudának még a husa is megvan, de Pestet egészen megemésztette az idő. A lelkét se hagyta meg. Már nincsen pestiség és már nincsenek pestiek; izig-vérig budapestiek azok, a kik pesti voltokkal kaczerkodnak. Romantikus budapestiek, a kik olyanformán gyűjtik maguk köré a pestiséget, a hogy összevásárolt régi holmiból és ujonnan készített régi butorból ósdi hangulatot komponálnak maguk köré. Ez a pestieskedés az új-romanticizmus budapesti helyi nyilvánulása. A naturalizmus tegnapi korában Budapesttel büszkélkedtünk, a romanticizmus új erőlködésének idejében pedig Pestet emlegetjük. Biedermeierék körül kereskedvén, kialakítottuk a pesti mesét. Nem is azt, hogy egyszer volt, hol nem volt Pest városa, hanem azt, hogy van, most is van, és szépségében és csunyaságában is kedves nekünk — Pest.

Nem Ős-Pestnek élesztgetői a mi pestieskedőink, hanem csak a Biedermeier-Pestéi. Maga a biedermeierség, az eszejárása, érzése, művészete polgári romantika volt: nálunk is, Bécsben is, Németország szerte is. A forradalom szele, a francia háborúk vihara, a népszabadság hire, a fejedelmek taktikázó ígértetése a polgárban nagyszerű sejtelmeket, vágyakozásokat keltett, s hogy azután ez a sejtelen szertefoszlott, és ez a vágyakozás semmivé lett: a polgár önmagától meghatottan meghúzódott otthonában és csalódottságában az érzélgéssel vigasztalódott. Valami nagy

ézésnek lendült volt neki és be kellett érnie a kis érzélgéssel. A nagyvilághoz tartozandóság helyébe a csigaházba valóság került. Ez a meghúzódás ugyanolyan volt, mint a többi csalódottnak, az irodalomnak és művészetnek, az intellektuálisoknak a multak szépségébe menekülése. A heroikus és a nazarénus romantikát kiegészítette a biedermeierség: a polgári romantika. Pest is magára öltötte a polgári romantizmust, a biedermeierséget, noha a pesti polgár nem nagyon csalódott az idők ígértetében. Neki nem igen voltak nagy várakozásai, s nem igen fájlalt nagy lemaradásokat. A pesti biedermeierség csakis kisugárzás volt. A lobogó heroikus és a pislogó polgári romantikának kisugárzása. Szelid melegége s világossága jó sokáig megmaradt még azután is, hogy odakint a lobogás is, a pislogás is megszűnt.

És megint eluralkodott a romantika. Már nem a forradalmakban bizakodásnak csalódottsága, hanem elpártolás a forradalmiságtól. És megint kedves minden, a mi régies. Mert az új romantika nem érheti be a maga finom, új készletével, kénytelen belemarkolni a tegnapi romantika készletébe is. Mindent neki küld a forradalmi naturalizmusnak. Neki lóditja még a biedermeierséget is: talán ez is rést üthet rajta. A forradalmak naturalistikusok, az ellenforradalmak levegője, hangulata és módszere romantikus. Földézzük tehát a pesti romantikát is. Új életre keltjük, megholtságát tagadjuk. Azt hirdetjük róla, hogy sohasem szűnt meg, hogy most is van. Hogy még egyre Pesten élünk s nem igaz hogy Pestbudáról elérkeztünk Budapestre.

Az irodalmi és művészeti ellenforradalomnak szolgálatába szegődünk valamennyien, a kik mindent, a mit érdekesen divatosnak tudunk, örömet szolgálunk. Legtöbben nem is

tudjuk, hogy romantikusok vagyunk, a mikor így pestieskedünk, s nem tudjuk, hogy a pesti mesét a finomkodó reakció eszelte ki. A pesti mese a nagy neoromantikus erőszakoskodásnak helyi jelensége. Tegnap, mikor még a naturalizmus utján jártunk, nem mondtuk magunkat pestieknek, s nem láttunk léptenyomon pestiességet, mint a hogy nem hajszoltunk biedermeier-holmit sem. Akkor a régiekre csak emlékeztünk, ma a régiek akarósnak lenni. Pedig a régieknek még az utódai sem vagyunk. Hiszen olyankor, a mikor egyegy perczre megfedekezünk pesti szerepünkről, bevalljuk, hogy nemcsak hogy pestiek sem vagyunk, hanem jobbára csak ideszármazottak vagyunk.

A pestieskedés a maga nagy hamisságával olyanféle érzélgéssé lesz, a milyen a bécsiség, az ő őszinte elfogultságával. Már-már nem szabad Budapestünk fogyatékoságait hánytorgatnunk: megharaguszunk érte azok, a kiknek Budapest csak Pest. Természetes, hogy a romantikus pestieskedésből ki kellett alakulnia a kispolgári romantikus templontorony-hazafiságnak. Tegnap, mikor még Budapestet erőszakoltuk, a kritikának még az igazságtalanságától is nagyváros-bátoritást vártunk, míg ma, hogy azt hitetnők el magunkkal, hogy Pestet éljük, haragszunk azokra is, a kik keveslik nagyvárosvoltunkat. Budapest-voltunkra emlékeztvén, büszkélkedünk vele, hogy hirtelenül lettünk nagyvárossá, azután pedig Pest-voltunkkal kaczerkodván, városárulóknak mondjuk azokat, a kik úgy látják, hogy a mi nagyvárosunkban még mindig sok a kisváros. Semminemű romantika sem következetes, még a kispolgári romantika sem az, pedig a nyárspolgár a következetesség megtestesítése. Csak hogy a mi polgári romantikánk ujjálesztői nem nyárspolgarok, hanem